

Dit document is afgedrukt via IBRTracker op 11-9-2017 en uitsluitend bedoeld voor licentiehouder
b.veen@shadv.nl.

nr. 5 - mei 2017 (/docs/articles/2017/mei[1])

Deel dit artikel ([https://twitter.com/intent/tweet?text=nr. 5 - mei 2017%20TBR 2017-85
Waarschuwingsplicht opdrachtnemer voor fouten in verstrekte informatie en
vraagspecificatie&via=Instituut_BR&url=http://www.ibrtracker.nl/docs/articles/2017/mei/tbr-2017-85](https://twitter.com/intent/tweet?text=nr.5-mei-2017%20TBR-2017-85-Waarschuwingsplicht-opdrachtnemer-voor-fouten-in-verstreekte-informatie-en-vraagspecificatie&via=Instituut_BR&url=http://www.ibrtracker.nl/docs/articles/2017/mei/tbr-2017-85))
([https://www.linkedin.com/shareArticle?
mini=true&url=http://www.ibrtracker.nl/docs/articles/2017/mei/tbr-2017-85&title=nr. 5 - mei 2017%
20TBR 2017-85 Waarschuwingsplicht opdrachtnemer voor fouten in verstrekte informatie en
vraagspecificatie&source=IBR Tracker](https://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.ibrtracker.nl/docs/articles/2017/mei/tbr-2017-85&title=nr.5-mei-2017%20TBR-2017-85-Waarschuwingsplicht-opdrachtnemer-voor-fouten-in-verstreekte-informatie-en-vraagspecificatie&source=IBRTracker)) ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?
u=http://www.ibrtracker.nl/docs/articles/2017/mei/tbr-2017-85&t=IBR Tracker%20nr. 5 - mei 2017%
20TBR 2017-85 Waarschuwingsplicht opdrachtnemer voor fouten in verstrekte informatie en
vraagspecificatie](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.ibrtracker.nl/docs/articles/2017/mei/tbr-2017-85&t=IBRTracker%20nr.5-mei-2017%20TBR-2017-85-Waarschuwingsplicht-opdrachtnemer-voor-fouten-in-verstreekte-informatie-en-vraagspecificatie)) ([mailto:?subject=IBR Tracker Artikel delen&body=Ik vond dit artikel in IBR
Tracker:%0D%0Ahttp://www.ibrtracker.nl/docs/articles/2017/mei/tbr-2017-85](mailto:?subject=IBRTracker%20Artikel%20delen&body=Ik%20vond%20dit%20artikel%20in%20IBR%20Tracker%3A%0D%0Ahttp://www.ibrtracker.nl/docs/articles/2017/mei/tbr-2017-85))

TBR 2017/85

Raad van Arbitrage voor de Bouw 29-9-2016, No. 71.990, (Waarschuwingsplicht opdrachtnemer voor fouten in verstrekte informatie en vraagspecificatie)

UAV-GC 2005 : par. 3, par. 4, par. 13, par. 14, par. 16, par. 36, par. 43, par. 47,

Klaarblijkelijke fouten in informatie. (Precontractuele) waarschuwingsplicht opdrachtnemer. Deskundigheid opdrachtgever:

Met gastnoot B.R. van Veen ¹, Red.

De gronden van de beslissing

De bevoegdheid en de ontvankelijkheid

6. De bevoegdheid van appellarbiters tot beslechting van het onderhavige geschil bij scheidrechtelijk vonnis staat onbetwist tussen partijen vast. Deze berust op paragraaf 47 lid 2 UAV-gc 2005.

7. De memorie van grieven in principaal appel is binnen drie maanden na datum van het beroepen vonnis binnengekomen bij het secretariaat van de Raad. Het incidenteel appel is ingesteld bij memorie van antwoord. Partijen zijn derhalve in zoverre ontvankelijk in hun appel.

Het geschil in eerste aanleg

8. Nadat opdrachtgeefster de overeenkomst bij brief van 6 januari 2012 (productie 21) had ontbonden, heeft aanneemster zich op het standpunt gesteld, dat die ontbinding ten onrechte was gebeurd. Zij beschouwt de beëindiging van het werk als een opzegging in de zin van paragraaf 16 lid 8 UAV-gc 2005 en zij wenst daarom af te rekenen op de voet van paragraaf 16 lid 10 UAV-gc 2005. Zij berekent die afrekening op € 4.074.683,70. Bovendien heeft zij kosten moeten maken aan deskundigen tot een bedrag van € 252.766,26, een en ander exclusief btw. Ten slotte is door opdrachtgeefster de door aanneemster afgegeven bankgarantie tot een bedrag van € 801.400,00 getrokken, naar de mening van aanneemster ten onrechte. Opgeteld bij enkele bijkomende kosten (Nationale Borg en proceskosten voorzieningenrechter) komt zij zo tot een totale vordering van € 4.074.683,70 + € 252.766,26 + € 805.222,22 = € 5.132.672,18.

9. Opdrachtgeefster houdt vast aan de juistheid van de ontbinding en berekent de afrekening op € 6.127.290,00 aan afbouw- en herstelkosten en € 4.117.173,00 aan verdragingschade. Bovendien ontdekte zij lopende de procedure in eerste aanleg indicaties van scheurvorming in de staalconstructie naar aanleiding van een zogenoemde RAPEX-melding. Opdrachtgeefster schat haar schade op dat moment op € 5.100.000,00, maar dient vanwege de onzekerheden de vordering pro memorie in.

10. Arbiters in eerste aanleg overwogen dat opdrachtgeefster het recht had de overeenkomst te ontbinden. Zij hebben op die grond in conventie aan aanneemster toegewezen € 2.406.178,15 (overweging 86) + € 2.417,22 (overweging 317) en in reconventie aan opdrachtgeefster € 735.513,86 (overweging 292) (+ en -/ € 801.400,00, zie overweging 316), terwijl de schade door de lassenproblematiek werd toegewezen en voor de omvang van de vordering naar de schadestaatprocedure werd verwezen. Per saldo kwam dus aan aanneemster bij het vonnis in eerste aanleg toe € 2.406.178,15 + € 2.417,22 -/ € 735.513,86 = € 1.673.081,51. Het dictum van dat vonnis luidt: *Arbiters, rechtdoende als goede mannen naar billijkheid:*

in conventie en reconventie

VERKLAREN VOOR RECHT dat aanneemster de op haar rustende verplichtingen uit de Basisovereenkomst van 30 juni 2011 niet is nagekomen en dat opdrachtgeefster haar deswege schriftelijk in gebreke heeft gesteld op de voet van paragraaf 43 lid 2 UAV-GC 2005, zodat opdrachtgeefster gerechtigd is het werk voor rekening van aanneemster vanaf 6 januari 2012 te voltooiën of te doen voltooiën, onverminderd de instandhouding van de overige rechten en plichten volgend uit de Basisovereenkomst en het recht van opdrachtgeefster op aanvullende en/of vervangende schadevergoeding;

VEROORDELEN opdrachtgeefster om tegen behoorlijk bewijs van kwijting aan aanneemster te voldoen een bedrag ad € 869.264,29 (achthonderdnegenenzestigduizend tweehonderdvierenzestig euro en negenentwintig cent) op de betreffende onderdelen te vermeerderen met btw, en te vermeerderen met de wettelijke handelsrente ex artikel 6:119a BW vanaf 19 oktober 2012 tot aan de dag der algehele voldoening;

VEROORDELEN opdrachtgeefster om tegen behoorlijk bewijs van kwijting aan aanneemster te voldoen een bedrag van € 803.817,22 (achthonderddrieduizend achthonderdzeventien euro en tweeëntwintig cent), te vermeerderen met de wettelijke handelsrente ex artikel 6:119a BW vanaf 27 mei 2013 tot aan de dag der algehele voldoening;

VERWIJZEN opdrachtgeefster voor haar vorderingen ter hoogte van € 5.100.000,00, vermeerderd met gevolgschade p.m., ter zake van de lassenproblematiek NAAR DE SCHADESTAAT;

VEROORDELEN aanneemster om ter verrekening van de proceskosten aan opdrachtgeefster te betalen € 42.232,93 (tweeënveertigduizend tweehonderdtweëndertig euro en drieënnegentig cent), te vermeerderen met de wettelijke rente ex artikel 6:119 BW vanaf de dagtekening van dit vonnis tot aan de dag der algehele voldoening;

VERKLAREN dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad;

WIJZEN AF hetgeen meer of anders is gevorderd.

Het geschil in principaal appel

11. In haar memorie van grieven formuleert aanneemster na een algemene inleiding een algemene grief betreffende de verantwoordelijkheid voor het definitief ontwerp (DO) en de hefdeurproblematiek (pagina 10) en een algemene grief betreffende de oordelen van arbiters in eerste aanleg inzake planning en verzuim (pagina 60). Appellarbiters begrijpen dat aanneemster onder hoofdstuk 4 (pagina 51) en hoofdstuk 5 (pagina 56) van haar memorie nog twee tussengrievens heeft bedoeld te ontwikkelen. Aanneemster rondt af met een grief tegen de financiële overwegingen (pagina 74) en concludeert vervolgens onder wijziging van de eis in eerste aanleg en met de aanvulling bij akte van 15 januari 2016, waartegen door opdrachtgeefster desgevraagd ter zitting geen bezwaar werd gemaakt:

voor zover mogelijk uitvoerbaar bij voorraad te vernietigen het scheidsrechterlijk vonnis op 22 oktober 2014 met nummer 34.139 gewezen tussen aanneemster als eiseres in conventie en verweerster in reconventie en opdrachtgeefster als verweerster in conventie en eiseres in reconventie voor zover daarmee de vorderingen van aanneemster niet zijn toegewezen en opdrachtgeefster ontvankelijk is verklaard in haar vorderingen respectievelijk haar vorderingen zijn toegewezen en rechtdoende als goede mannen naar billijkheid:

1. te verklaren voor recht dat de beëindiging van het werk door opdrachtgeefster bij brief van 6 januari 2012 kwalificeert als opzegging ex paragraaf 16 lid 8 UAV-gc 2005;

2. te verklaren voor recht dat het werk voor 98,5% dan wel voor een ander door appellarbiters te bepalen percentage gereed was op 6 januari 2012;

3. opdrachtgeefster te veroordelen om tegen behoorlijk bewijs van kwijting aan aanneemster te voldoen uit hoofde van paragraaf 16 lid 10 UAV-gc 2005 (eindafrekening werk) een bedrag van € 4.156.763,70 exclusief btw, te vermeerderen met btw en te vermeerderen met de wettelijke handelsrente ex artikel 6:119a BW vanaf 19 oktober 2012 tot aan de dag der algehele voldoening;

4. opdrachtgeefster te veroordelen om tegen behoorlijk bewijs van kwijting aan aanneemster te voldoen uit hoofde van artikel 6:74 BW althans artikel 6:162 BW (onrechtmatig trekken onder bankgarantie) een bedrag van € 817.590,22 op het betreffende onderdeel te vermeerderen met btw en te vermeerderen met de wettelijke handelsrente ex artikel 6:119a BW, althans de wettelijke rente ex artikel 6:119 BW vanaf 27 mei 2013 tot aan de dag der algehele voldoening;

5. opdrachtgeefster te veroordelen om tegen behoorlijk bewijs van kwijting aan aanneemster te voldoen uit hoofde van artikel 6:74 BW (overige schade) een bedrag van € 2.050.235,61 op de betreffende onderdelen te vermeerderen met btw en te vermeerderen met de wettelijke handelsrente ex artikel 6:119a BW, althans de wettelijke rente ex artikel

6:119 BW over de onderscheiden bedragen vanaf 19 oktober 2012 althans vanaf 3 maart 2014 althans vanaf 21 januari 2015 tot aan de dag der algehele voldoening;

6. te verklaren voor recht dat de door opdrachtgeefster gelegde beslagen onrechtmatig zijn gelegd en opdrachtgeefster gehouden is de dienaangaande door aanneemster geleden en nog te lijden schade te vergoeden, de schade nader op te maken bij staat en te vereffenen volgens de wet en opdrachtgeefster te veroordelen om binnen twee maal 24 uur na datum vonnis de beslagen op te heffen en de beslagen opgeheven te houden, zulks onder verbeurte van een dwangsom van € 100.000,00 per dag, een gedeelte van een dag daaronder begrepen, dat opdrachtgeefster daarmee in gebreke blijft;

7. te verklaren voor recht dat opdrachtgeefster gehouden is aan aanneemster als schade te vergoeden de kosten van de door aanneemster ingeschakelde deskundigen, meer in het bijzonder van Ingenieursbureau Gemeentewerken Rotterdam, TU Delft, Quality Inspection Service B.V., Det Norske Veritas B.V. en PSJ Contract Support B.V., uit hoofde van de door deze deskundigen in het kader van de onderhavige procedure opgestelde rapportages en hun aanwezigheid bij de mondelinge behandeling, deze schade nader op te maken bij staat;

8. opdrachtgeefster te veroordelen om tegen behoorlijk bewijs van kwijting aan aanneemster wegens verzekeringsschade te voldoen een bedrag van € 1.000.000,00 of zoveel als appellarbiters in goede justitie zullen bepalen, te vermeerderen met de wettelijke rente van de datum van het verlot als bedoeld in artikel 1062 Rv tot aan de dag der algehele voldoening;

9. met veroordeling van opdrachtgeefster in de kosten van de procedures in beide instanties, de kosten van rechtskundige bijstand daaronder begrepen, vermeerderd met de wettelijke rente ex artikel 6:119 BW over de kostenveroordeling vanaf datum vonnis tot aan de dag der algehele voldoening.

12. Opdrachtgeefster betoogt dat aanneemster het werk niet tijdig en gebrekkig heeft opgeleverd, terwijl ook nadien nog ernstige gebreken in de staalconstructie zijn geconstateerd (alinea 2.11 memorie van antwoord in principaal appel). De overschrijding van de contractuele bouwtijd vond plaats vóór de problemen met de hefdeur begonnen. Aanneemster heeft nimmer het haar opgedragen Uitvoeringsgereed Ontwerp (UO) getoond. Opdrachtgeefster meent dat zij op meerdere gronden gebruik kon maken van de bevoegdheid in paragraaf 43 lid 2 UAV-gc 2005 en aanneemster vanaf 6 januari 2012 de verdere toegang tot het werk kon ontzeggen en het werk voor rekening van aanneemster kon voltooien. Zij concludeert voor antwoord in principaal appel, zoals gewijzigd bij dupliek in principaal appel:

aanneemster in haar principaal appel niet-ontvankelijk te verklaren, althans haar grieven tegen het scheidsrechterlijk vonnis van 22 oktober 2014 (nummer 34.139) af te wijzen als ongegrond en/of onbewezen en dit scheidsrechterlijk vonnis voor zover in principaal appel bestreden te bekrachtigen, zij het niet uitvoerbaar bij voorraad, althans niet totdat in hoogste instantie onherroepelijk over de schade van opdrachtgeefster als thans aan de orde in de schadestaatprocedure tussen partijen bij arbiters (lees: is beslist), aanneemster te veroordelen tot vergoeding van de door opdrachtgeefster als gevolg van de tekortkoming geleden schade, op te maken bij staat en te vereffenen volgens de wet en te vermeerderen met de wettelijke rente daarover vanaf veertien dagen na de datum van dit vonnis tot aan de dag der algehele voldoening, en aanneemster overeenkomstig de statuten van de Raad te veroordelen in de door opdrachtgeefster in deze procedure en in de procedure in eerste aanleg gemaakte kosten van rechtsbijstand, te vermeerderen met de wettelijke rente ex artikel 6:119 BW over de kostenveroordeling vanaf de datum van het in dezen te wijzen scheidsrechterlijk vonnis tot aan de dag der algehele voldoening.

Het geschil in incidenteel appel

13. Opdrachtgeefster kan zich niet verenigen met de beslissing van arbiters in eerste aanleg dat zij ten onrechte de bankgarantie heeft getrokken, omdat zij vanwege de schade aan de staalconstructie grote schade heeft geleden en nog steeds lijdt, die door het bedrag van de bankgarantie maar ten dele wordt gedekt. Daarbij komt dat zij ernstig twijfelt aan de financiële gegoedheid van aanneemster. Op onderdelen kan zij zich niet vinden in de overwegingen van arbiters in eerste aanleg, zodat zij daartegen acht grieven ontwikkelt en in incidenteel appel concludeert, zoals aangepast bij dupliek in principaal appel:

de door opdrachtgeefster opgeworpen grieven in incidenteel appel gegrond te verklaren en het scheidsrechterlijk vonnis van 22 oktober 2014 (nummer 34.139) voor zover bestreden te vernietigen en, mede indachtig de in de memorie van 21 april 2015 en tevens de in het lichaam van de memorie van dupliek in principaal appel omschreven wijziging van eis, opnieuw rechtdoende respectievelijk aanvullend te oordelen, voor zover mogelijk, uitvoerbaar bij voorraad, als volgt:

1. afbouwkosten: aanneemster ter zake van de afbouwkosten die opdrachtgeefster heeft moeten maken te veroordelen om tegen behoorlijk bewijs van kwijting aan opdrachtgeefster te voldoen een bedrag van € 1.217.480,57 te vermeerderen met de wettelijke handelsrente ex artikel 6:119a BW, althans de wettelijke rente ex artikel 6:119 BW over dit bedrag vanaf 31 oktober 2011, althans vanaf 6 januari 2012, althans vanaf 29 januari 2013, althans vanaf 22 oktober 2014, althans vanaf de datum van de memorie van dupliek tot aan de dag der algehele voldoening;

2. verdragingschade: aanneemster te veroordelen om tegen behoorlijk bewijs van kwijting aan opdrachtgeefster te

voldoen een bedrag van € 4.117.173,00 te vermeerderen met de wettelijke handelsrente ex artikel 6:119a BW, althans de wettelijke rente ex artikel 6:119 BW over dit bedrag vanaf 31 oktober 2011, althans vanaf 6 januari 2012, althans vanaf 29 januari 2013, althans vanaf 22 oktober 2014, althans vanaf de datum van de memorie van dupliek tot aan de dag der algehele voldoening;

3. te verklaren voor recht dat aanneemster in strijd met Annex X bij de Vraagspecificatie de ter zake van het werk afgesloten Construction All Risks Omzetverzekering met polis nummer K0100050939 per 31 maart 2012 heeft doen beëindigen;

4. afgifte verzekeringspolissen: aanneemster te veroordelen de volgende polissen inclusief aanhangsels en bijlagen binnen twee dagen na het door appellarbiters te wijzen vonnis te doen toekomen aan opdrachtgeefster, zulks onder verbeurte van een dwangsom van € 10.000,00 per dag, een gedeelte van een dag daaronder begrepen, dat aanneemster daarmee in gebreke blijft:

- Construction All Risks Omzetverzekering met polis nummer K0100050939 en aanhangsels 2005, 2011 en 5.1;
- Construction All Risks Declaratie verzekering met polis nummer K0100085338;
- Bouw Ontwerp Verzekering met polis nummer V0100090552;
- Aansprakelijkheidsverzekering met polis nummer V0100029008;

5. afgifte kwaliteitsdocumentatie: aanneemster te bevelen de volgende documenten aan opdrachtgeefster binnen twee dagen na het door appellarbiters te wijzen vonnis te doen toekomen aan opdrachtgeefster:

- materiaalcertificaten;
- LMK's (WPQR), indien ouder dan één jaar inclusief bewijs van productiebeproeving volgens EN1090-2:§ 7.4.1.4;
- geldige lasserskwalificaties met bijbehorende lasserslijst volgens EN1090-2:§ 7.4.2;
- geldige (ND)Onderzoekers kwalificaties volgens EN473;
- overzicht van reparaties volgens EN1090-2:§ 12.4.2.5;
- ISO 3834 certificaat (indien aanwezig) of aantoonbare deskundigheid volgens EN1090-2:§ 7.4.3;
- procedure beheer lastoevoegmateriaal volgens ISO 3834-2 en EN1090-2:§ 7.5.2;
- laskwaliteitsplan (indien aanwezig) volgens EN1090-2:§ 7.2;
- visuele inspectierapporten volgens EN1090-2:§ 12.4.2.3;

6. aanneemster te veroordelen tot vergoeding van de door opdrachtgeefster als gevolg van de tekortkoming geleden schade, op te maken bij staat en te vereffenen volgens de wet en te vermeerderen met de wettelijke rente daarover vanaf veertien dagen na de datum van dit vonnis tot aan de dag der algehele voldoening;

7. aanneemster overeenkomstig de statuten van de Raad te veroordelen in de door opdrachtgeefster in deze procedure en in de procedure in eerste aanleg gemaakte kosten van rechtsbijstand, te vermeerderen met de wettelijke rente ex artikel 6:119 BW over de kostenveroordeling vanaf de datum van het in dezen te wijzen scheidsrechterlijk vonnis tot aan de dag der algehele voldoening.

14. Bij memorie van antwoord in incidenteel appel voert aanneemster uitgebreid verweer en gaat daarbij eerst in op hetgeen opdrachtgeefster in het principaal appel aanvoert en vanaf pagina 42 op de grieven in incidenteel appel, waarna zij nog kort ingaat op de (gewijzigde) vordering in reconventie. Zij concludeert ten slotte voor antwoord in het incidenteel appel:

opdrachtgeefster niet-ontvankelijk te verklaren, althans haar incidentele grieven tegen het vonnis van arbiters in eerste aanleg van 22 oktober 2014 (nummer 34.139) ongegrond te verklaren en het door opdrachtgeefster in incidenteel appel gevorderde af te wijzen, met veroordeling van opdrachtgeefster in de kosten, daaronder begrepen de kosten van rechtsbijstand, een en ander overeenkomstig de statuten van de Raad en te vermeerderen met de wettelijke rente vanaf de datum van het in dezen te wijzen vonnis tot aan de dag der algehele voldoening.

De feiten

15. Tegen de in eerste aanleg vastgestelde feiten hebben partijen niet gegriefd of anderszins bezwaren geuit, zodat die feiten ook in hoger beroep het uitgangspunt zijn. Voor de leesbaarheid herhalen appellarbiters de weergave van de feiten door arbiters in eerste aanleg:

a. *Opdrachtgeefster en aanneemster sluiten op 18 februari 2011 mondeling een aannemingsovereenkomst.*

b. *Deze aannemingsovereenkomst is op 30 juni 2011 vastgelegd in een zogenoemde Basisovereenkomst (verder te noemen: de overeenkomst), opgesteld volgens de Model Basisovereenkomst UAV-GC 2005, die ziet op zowel ontwerp- als uitvoeringswerkzaamheden ten aanzien van een te realiseren bovenbouw voor Hal 6H van het bedrijfsgebouw van opdrachtgeefster.*

c. *Op de overeenkomst zijn de UAV-GC 2005 van toepassing verklaard.*

d. *De aannemingssom voor het werk bedraagt € 8.014.000,00 exclusief btw.*

e. *Onderdeel van het werk is een hefdeur van ongeveer 53 meter hoog en 50 meter breed, bestaande uit 10 segmenten van elk ongeveer 5 meter hoog. Deze worden stapsgewijs naar boven of beneden bewogen.*

f. *In de nota van wijzigingen van 1 maart 2011, behorend bij de Vraagspecificatie, is ten aanzien van de oplevering van het werk bepaald: "Functionele oplevering van het gebouw op 30 september 2011. Wind- en waterdicht, vloer compleet*

vrij, [opdrachtgeefster] mag het gebouw in gebruik nemen (brandtechnisch akkoord, etc.). Risico's in de planning (windhinder, etc.), niets uitgesloten, zal door [aanneemster] worden opgelost ten einde de functionele oplevering op 30 september 2011 te waarborgen."

g. Het boetebeding (artikel 16 lid 1 en lid 2 van de overeenkomst) luidt:

1) de in paragraaf 36 lid 3 UAV-GC 2005 bedoelde boetebedragen luiden als volgt: Omschrijving
milestonedatumboete p/dag10. gebouw functioneel gereed30 september 2011€ 26.713,--2) het totaal bedrag aan boetes en bonussen die de Opdrachtnemer kunnen worden opgelegd uit hoofde van par. 36 lid 1 jo. Par. 36 lid 3 UAV-GC 2005 bedraagt maximaal 10% van de prijs over 30 kalenderdagen, zulks onverlet het recht van de opdrachtgever om zijn daadwerkelijk geleden schade te vorderen."

h. Het bonusbeding (artikel 2 lid 4) houdt in dat in de aannemingssom een bonus is begrepen van € 394.103,00 indien het werk op 30 september 2011 functioneel gereed is.

i. Op 16 september 2011 hebben partijen nadere afspraken gemaakt en vastgelegd in een addendum, behorend bij de overeenkomst. Daarin zijn door partijen onder andere afspraken gemaakt over vergoeding van meerwerk en inefficiëntiekosten. Voorts is onder meer vastgelegd dat de uiterste datum van oplevering wordt verschoven van 30 september 2011 naar 30 oktober 2011 (en de bonusdatum eveneens).

j. Aanneemster heeft op 23 september 2011 een (afbouw-)planning overgelegd. Daarin is het inhijzen van de segmenten van de hefdeur voorzien voorafgaand aan de montage (door opdrachtgeefster zelve) van de bovenloopkranen.

k. Deze door aanneemster aldus in de (afbouw-)planning aangegeven volgorde is door opdrachtgeefster niet geaccepteerd. De bovenloopkranen zijn eerst door opdrachtgeefster gemonteerd.

l. Met de montage van de segmenthefdeur zijn problemen ontstaan, leidend tot vertragingen in het werk.

m. Op zondag 30 oktober 2011 heeft opdrachtgeefster (met de montageleider/uitvoerder van aanneemster) een opname gemaakt van de stand van het werk en het verslag ervan op 31 oktober 2011 aan aanneemster gezonden. Daarbij stelt zij in het begeleidend schrijven - kort gezegd - vast dat het werk niet voldoet aan de acceptatiecriteria uit de overeenkomst, vraagt zij aanneemster om aan te geven welke maatregelen zij denkt te gaan treffen en wijst zij erop dat zij te allen tijde een beroep zal kunnen doen op de contractuele boete en/of (aanvullende) schadevergoeding.

n. Opdrachtgeefster heeft aanneemster met een e-mail van 23 december 2011 in gebreke gesteld en haar gesommeerd ervoor te zorgen dat de gevels "volgende week" gesloten zouden zijn.

o. Met een e-mail van 2 januari 2012 heeft opdrachtgeefster aanneemster onder andere (weer) een termijn gegund (tot zondag 8 januari 16.00 uur) om de gevel aan de voor- en zijkant wind- en waterdicht te maken, bij gebreke waarvan zij zich het recht voorbehoudt dat door derden te laten doen.

p. Per brief van 6 januari 2012 heeft opdrachtgeefster aanneemster, stellende dat aanneemster in gebreke is gebleven, de toegang tot het werk onttrokken. In die brief heeft opdrachtgeefster gemeld dat zij het werk zal doen voltooien voor rekening van aanneemster.

De beoordeling van het geschil

in het principaal appel:

grief 1

Ten onrechte hebben arbiters in eerste aanleg aan hun beslissingen ten grondslag gelegd dat aanneemster verantwoordelijk is zowel voor het definitief ontwerp als voor het uitvoeringsgereed ontwerp van de bedrijfshal. Met betrekking tot de hefdeur hebben arbiters in eerste aanleg daarnaast ten onrechte aan hun beslissing ten grondslag gelegd dat aanneemster verantwoordelijk is voor de problematiek met betrekking tot de hefdeur voor zover deze ziet op de montage en de verdere bedrijfsvaardige installatie.

16. Uit de toelichting op deze grief blijkt dat deze betrekking heeft op de overwegingen 20 tot en met 24, 299 en 303 van het vonnis in eerste aanleg. Arbiters in eerste aanleg overwogen aldaar, zakelijk weergegeven, dat na discussie tussen partijen over de vraag of aanneemster de verantwoordelijkheid voor het ontwerp over diende te nemen, aanneemster zich daar niet langer tegen verzette mits zij extra kosten door onvolkomenheden in het ontwerp kon declareren bij opdrachtgeefster. Arbiters in eerste aanleg achten aanneemster verantwoordelijk voor het DO en UO van de hefdeur en voor de uitvoering ervan, terwijl het hijsmechanisme, een directieleviering, geen bijdrage aan de oorzaken van de ontstane problemen leverde. Dit geldt ook voor de problemen in de staalconstructie, waarbij arbiters in eerste aanleg de omvang van de schade naar de schadestaatprocedure verwijzen. Arbiters in eerste aanleg houden aanneemster op dezelfde grond ook aansprakelijk voor de overschrijding van de bouwtijd en voor de daardoor ontstane schade.

17. Aanneemster wijst erop dat opdrachtgeefster in de aanbestedingsfase de verantwoordelijkheid voor de ontwerpdocumenten tot en met het DO droeg. Zij heeft deze verantwoordelijkheid nooit aan aanneemster overgedragen en dat kon ook niet, omdat de stukken onvolledig waren. De ontwerpdocumenten waren deel van de bindende documenten, waar aanneemster dus aan gebonden is, zodat zij daar geen verantwoording voor op zich kan nemen en ook geen controle hoefde uit te voeren en dat ook niet kon. Aanneemster meent dat

opdrachtgeefster op het terrein waar de problemen ontstonden, specifiek deskundige is. Uit de mail van 6 april 2011 van C., die het werk voor opdrachtgeefster begeleidde, (productie 47) blijkt ook niet dat aanneemster de verantwoording voor het ontwerp overneemt, maar alleen dat aanneemster het DO overneemt om daarop het UO te kunnen uitwerken. In de toelichting op deze grief gaat aanneemster overigens niet verder in op overweging 303 met betrekking tot de bouwijdoverschrijding. Dit komt echter wel weer aan de orde onder grief 4.

18. Opdrachtgeefster stelt zich op het standpunt dat aanneemster met haar reactie van 20 april 2011 (productie 48) op de voornoemde mail van 6 april 2011 aangaf dat zij het DO zou controleren en onvolkomenheden daarin zou herstellen bij het UO tegen verrekening van de meerkosten. Bovendien zou deze taak van aanneemster voortvloeien uit het systeem van de UAV-gc 2005. Met deskundigheid van opdrachtgeefster heeft een en ander niets van doen, vooral nu aanneemster zelf ook specifiek deskundig geacht moeten worden.

19. Appellarbiters constateren dat § 3 lid 1 UAV-gc 2005 bepaalt dat opdrachtgeefster ervoor zorgt dat aanneemster tijdig beschikt over alle informatie, waarover opdrachtgeefster beschikt, voor zover het ter beschikking stellen daarvan noodzakelijk is om aanneemster in staat te stellen het werk conform de overeenkomst te realiseren. Lid 2 bepaalt dat opdrachtgeefster verantwoordelijk is voor de inhoud van alle informatie die door haar aan aanneemster ter beschikking is gesteld en lid 3 maakt opdrachtgeefster verantwoordelijk voor de inhoud van de Vraagspecificatie, na de totstandkoming van de overeenkomst, eventueel aangevuld en gewijzigd krachtens een wijziging in de zin van § 14 lid 1 UAV-gc 2005, voor de inhoud waarvan opdrachtgeefster volgens lid 4 ook verantwoordelijk is. Aanneemster moet volgens § 4 lid 1 de overeengekomen ontwerp- en uitvoeringswerkzaamheden zodanig verrichten dat het werk op de overeengekomen opleveringsdatum voldoet aan de uit de overeenkomst voortvloeiende eisen. Zij moet opdrachtgeefster volgens lid 7 waarschuwen als de Vraagspecificatie, de bijbehorende annexen, de basisovereenkomst, de ter beschikking gestelde informatie of een opgedragen wijziging klaarblijkelijk zodanige fouten bevatten of gebreken vertonen, dat zij in strijd met de eisen van redelijkheid en billijkheid zou handelen als zij zonder waarschuwing bij het verrichten van werkzaamheden daarop zou voortbouwen.

20. Het uitgangspunt van de UAV-gc 2005 is naar het oordeel van appellarbiters dat opdrachtgeefster informatie aan aanneemster verschaft van een diepgang naar eigen keuze: zij kan volstaan met de Vraagspecificatie, maar kan ook het DO aanleveren. Dat laatste is in het onderhavige geval gebeurd. Die informatie dient om aanneemster een offerte te laten maken. Voor die informatie is opdrachtgeefster verantwoordelijk, hetgeen wil zeggen dat zij aansprakelijk is voor schade die uit fouten in die informatie voortvloeit. Als die fouten zo klaarblijkelijk zijn dat aanneemster in strijd met de redelijkheid en billijkheid handelt door opdrachtgeefster niet voor die fouten te waarschuwen, dan wordt aanneemster aansprakelijk geacht voor de schadelijke gevolgen voor het niet waarschuwen (§ 4 lid 8). Onvolkomenheden in de informatie die leiden tot fouten in de offerte kunnen onder omstandigheden aanleiding geven tot bijbetaling.

21. Aanneemster is na aanvaarding van de offerte door opdrachtgeefster verplicht het werk op grond van de verkregen informatie en volgens haar offerte tijdig en deugdelijk op te leveren. Als zij daarbij problemen ondervindt omdat de van opdrachtgeefster verkregen informatie onvolkomenheden bevat, dan dient zij die onvolkomenheden zelf op te lossen, zonder daarbij het werk te wijzigen. Voor opdrachtgeefster is in beginsel geen andere rol weggelegd tijdens de uitvoering van het werk dan de in de overeenkomst vastgelegde toetsings- en acceptatiewerkzaamheden op het juiste moment uit te voeren en beslissingen te nemen over door aanneemster voorgestelde wijzigingen in het werk.

22. Partijen hebben zich niet steeds naar deze uitgangspunten gedragen. Uit de stukken blijkt immers dat aanneemster hulp bleef vragen van de adviseurs van opdrachtgeefster, met name van de constructeur, en dat opdrachtgeefster zich steeds met de uitvoering bemoeide en ongevraagd wijzigingen doorvoerde. Dat kan ertoe leiden dat aanneemster niet meer ongeclausuleerd verantwoordelijk is voor het eindresultaat. Voor zover dat aan de orde was tot 16 september 2011, hebben partijen dat willen ondervangen door een addendum van die datum op de overeenkomst, waarbij partijen de financiële gevolgen en de consequenties voor de planning regelden van tussentijds door opdrachtgeefster doorgevoerde wijzigingen.

23. In dat addendum heeft aanneemster geen verder voorbehoud gemaakt ten aanzien van het door haar uit te voeren ontwerp. Voor zover aanneemster al kritiek had op het ontwerp, dan moet die kritiek geacht worden te zijn uitgewerkt bij het addendum. Alsdan resteert de verplichting van aanneemster het werk deugdelijk uit te voeren en op te leveren.

24. Tot het ontwerp behoorde een hefdeur van buitengewone afmetingen: 53 m hoog en 49,5 m breed. De hefdeur bestaat uit tien segmenten van ieder ongeveer 5 m hoog, die in elkaar schuiven. Aan het onderste segment zijn hijskabels bevestigd die met een katrol boven het bovenste segment het onderste segment omhoog hijsen in het tweede segment, dat vervolgens mee omhoog wordt geschoven in het derde segment en zo verder, totdat negen segmenten in het tiende segment zijn geschoven en het geheel in de bovenbouw van nog eens 13 m hoog hangt. In omhooggeschoven toestand rusten dus de bovenste negen segmenten geheel op het onderste segment. In omlaaggeschoven toestand rust ieder segment op oplegnokken die bevestigd zijn aan de staande kolommen van het portaal. Het portaal is ook voorzien van geleidekokers die de segmenten tijdens het hijsen en dalen in het spoor moeten houden.

25. Aanneemster stelt dat de hefdeur een soort van directielevering was, waarbij zij alleen de segmenten van de deur moest produceren en opdrachtgeefster moest assisteren bij het inhijzen. Opdrachtgeefster betwist dat en geeft aan dat zij alleen enkele onderdelen van het hijsstelsel heeft aangeleverd en de deur en de montage ervan het werk van aanneemster zijn gebleven. Appellarbiters constateren dat uit de overeenkomst, met name uit artikel 9 van die overeenkomst, en de vraagspecificatie op geen enkele manier de stelling van aanneemster ten deze is te onderbouwen, hetgeen aanneemster dus ook niet heeft gedaan. De hefdeur is daarom onderdeel van het door aanneemster te leveren werk. Dat betekent dat zij aansprakelijk is voor eventuele gebreken in dat deel van het werk, tenzij zij aantoont niet aansprakelijk te zijn. Wel moest opdrachtgeefster enkele onderdelen leveren, maar daarvan is in eerste aanleg al overwogen dat deze onderdelen niet bijdroegen aan de problemen bij het inhijzen en uit de stellingen van aanneemster blijkt niet het tegendeel. Ook zou opdrachtgeefster werkzaamheden uitvoeren ten behoeve van de hefdeur. Dat blijkt ook uit artikel 5 lid 2 van het meergenoemde Addendum van 16 september 2011 onder het vijfde gedachtestreepje. Om welke werkzaamheden het daarbij precies ging is uit de stukken en verklaringen van partijen niet duidelijk geworden, maar in ieder geval zou opdrachtgeefster de hijskabels inscheren. Dat aanneemster in haar begroting 160 uur heeft opgenomen ten behoeve van het inhijzen van de hefdeur, wil niet zeggen dat het daarbij uitsluitend om assistentie van aanneemster bij het inhijzen door opdrachtgeefster ging. Met deze stelling maakt aanneemster ter zake niets duidelijk.

26. Bij het inhijzen van de deur bleken achtereenvolgens enkele problemen, eerst in verband met het vastlopen van de geleidingen tegen de hakoritblokken aan de hefdeur en vervolgens het vastlopen door de gemonteerde bouten. In beide gevallen bleef de hefdeur daardoor steken bij het inhijzen van de in elkaar geschoven deur. Vervolgens bleek de voorgeleiding aan het vaste deel met het bovenste, tiende segment niet te kloppen met de uitlijning. Daarna ontstond een probleem bij het de eerste keer laten zakken van de segmenten. Volgens opdrachtgeefster bleek de montage van de sheaveboxen (kabelblokken) niet juist te zijn gemaatvoerd en daardoor niet geheel symmetrisch te zijn aangebracht, waardoor de hefdeur bij het zakken scheef trok en dus vastliep aan één zijde. Ook zorgden de oplegnokken voor de afzonderlijke segmenten voor haperingen in het zakken. In het algemeen werden oplossingen gevonden hetzij door de oorzaak weg te nemen, hetzij door de geleidingen te verruimen, waardoor de problemen werden ondervangen. Al met al heeft het inhijzen van de hefdeur van 5 november tot en met 16 december 2011 geduurd.

27. Aanneemster meent dat de problemen zijn ontstaan door dynamische vervormingen van de segmenten, die hun oorzaak vinden in (de uitgangspunten van) het ontwerp. Appellarbiters zijn van oordeel dat in ieder geval tot aan de oplevering alle gebreken in het werk voor risico van aanneemster zijn, tenzij aanneemster aantoont dat het om voor haar onvoorzienbare fouten in het ontwerp, de uitgangspunten of de berekeningen gaat, waartegen zij niet hoefde te waarschuwen. Het gaat er dus niet om of er sprake was van dynamische vervormingen of een andere oorzaak voor geconstateerde gebreken, het gaat er om dat aanneemster aantoont dat die oorzaak niet voor haar risico komt. Daar is geen sprake van geweest. Appellarbiters zijn van oordeel dat iedere door partijen genoemde oorzaak voor de gebreken inderdaad mogelijkerwijs een gebrek kan hebben veroorzaakt. Voor de door opdrachtgeefster genoemde oorzaken is aanneemster aansprakelijk te houden, omdat het daarbij over uitvoeringsgebreken gaat. Maar ook van het door aanneemster genoemde vervormingsgedrag kan niet gezegd worden dat dat veroorzaakt is door zo onvoorzienbare gebreken in ontwerp of berekeningen dat aanneemster deze niet vooraf had kunnen ontdekken bij het opstellen van het uitvoeringsgereed ontwerp en het maken van werkplaatstekeningen. Ook de eigen deskundige van aanneemster verklaarde zulks desgevraagd ter zitting. Ook de door deze gebreken veroorzaakte vertraging blijft dus voor risico van aanneemster. Grief 1 faalt daarom.

grief 2

Opdrachtgeefster heeft niet onderbouwd dat aanneemster jegens haar aansprakelijk is wegens schending van haar waarschuwingplicht.

28. Aanneemster geeft bij deze grief niet aan tegen welke overweging van het bestreden vonnis deze grief is gericht. Appellarbiters constateren dat in het vonnis in eerste aanleg geen aansprakelijkheid bij aanneemster is gelegd op grond van haar al dan niet verzwaarde waarschuwingsplicht. De grief faalt derhalve als ongegrond.

grief 3

Arbiters in eerste aanleg hadden zich niet-ontvankelijk moeten verklaren ten aanzien van de op de lassenproblematiek van de kraanbaanliggers betrekking hebbende vordering van opdrachtgeefster.

29. Het vonnis in eerste aanleg gaat vanaf overweging 293 over de gebrekkige staalconstructie en lassenproblematiek. Appellarbiters begrijpen dus dat de onderhavige grief over dat gedeelte van het vonnis gaat. Arbiters in eerste aanleg constateren dat opdrachtgeefster aanneemster aansprakelijk heeft gesteld voor gebreken, die zijn gebleken door een zogenoemde RAPEX-melding en een na die melding door opdrachtgeefster verder uitgevoerd, niet destructief onderzoek (NDO) met verder vervolgonderzoek. Opdrachtgeefster begrootte op dat moment haar schade op € 5,1 miljoen. Arbiters in eerste aanleg overwegen vervolgens dat de processtukken ontoereikend zijn voor een zorgvuldig oordeel vooral met betrekking tot de omvang van de schade. Daarom verwijzen arbiters in eerste aanleg de behandeling van dit onderwerp naar de schadestaatprocedure.

30. Weliswaar is de grief onjuist geformuleerd, arbiters kunnen zichzelf niet niet-ontvankelijk verklaren, appellarbiters zijn met aanneemster wel van oordeel dat de verwijzing naar de schadestaat onjuist is geweest. Arbiters in eerste aanleg hadden eerst gemotiveerd moeten overwegen dat aanneemster voor die lassenproblematiek aansprakelijk is, alvorens zij iets over de omvang van de schade hadden mogen overwegen. Een oordeel over de aansprakelijkheid van aanneemster is geheel achterwege gebleven, laat staan een gemotiveerd oordeel. Om een schadestaatprocedure was door partijen niet gevraagd en arbiters in eerste aanleg geven er in hun vonnis geen blijk van het over een dergelijke verwijzing met partijen te hebben gehad. Dat is onjuist, partijen zijn overvallen met deze verwijzing.

31. Inmiddels heeft opdrachtgeefster wat betreft de lassenproblematiek de verwijzing naar de schadestaat in hoger beroep wel gevorderd. In appel heeft het debat over de lassenproblematiek plaatsgevonden. Appellarbiters kunnen dus eventueel tot die verwijzing overgaan, mits komt vast te staan dat aanneemster aansprakelijk is voor de gebrekkige lassen.

32. Aanneemster stelt dat zij voor de berekening van de lassen en andere verbindingen gebruik heeft gemaakt van de over te brengen krachten zoals die volgden uit het DO en de daarbij behorende berekeningen. Ter zitting is komen vast te staan dat partijen geen Eindige Elementen berekening (EEM) hebben gemaakt. Appellarbiters achten die EEM-berekening een verantwoordelijkheid van aanneemster die voor het UO en de uitvoering verantwoordelijk is. Deze berekening hoort daarbij. Desgevraagd verklaarde de deskundige van aanneemster ter zitting dat voor een correcte uitwerking van het DO naar het UO detailberekeningen met behulp van een rekenprogramma volgens de EEM noodzakelijk waren om een goed inzicht te krijgen omtrent het spanningsverloop in de knopen van de vakwerkconstructies en dat alleen daarmee een juiste detaillering van de knopen kon worden geëngineerd. Uit die EEM had moeten volgen in hoeverre de gebruikte buisprofielen en daarbij toegepaste lasverbindingen juist waren gedimensioneerd.

33. Uit berekeningen achteraf, waarvan de resultaten zijn samengevat in het rapport van DNV-GL van 19 oktober 2015 (productie 287), is gebleken dat door de testload van de 600-tons kranen met een gewicht van 750 ton, welke test door opdrachtgeefster is uitgevoerd, de grenswaarden voor de staalconstructie al bereikt zijn, zodat vanaf dat moment iedere significante belasting van de staalconstructie leidt tot verdere vervorming en verzwakking van die constructie. Volgens de normen had de test moeten worden uitgevoerd met een gewicht van $1,3 \times 600 \text{ ton} = 780 \text{ ton}$, zodat ook de test zelf al niet voldoende is geweest. Aanneemster had bij de berekening van de constructie en de verbindingen rekening moeten houden met een last van in ieder geval $2 \times 780 \text{ ton}$, waarbij alsdan nog niet de grenswaarden van de constructie zouden mogen worden bereikt. De constructie is dus te licht gedimensioneerd, hetgeen aan aanneemster verwijtbaar is. Aanneemster had tijdig de beschikking over de belastingschema's van de constructeur van opdrachtgeefster en had daarmee zelf kunnen constateren dat er in het ontwerp van opdrachtgeefster geen rekening was gehouden met de optredende belasting uit de volgens de normen aan te houden verschillende testloads. Aanneemster had hiervoor moeten waarschuwen en het ontwerp hierop moeten aanpassen.

34. Opdrachtgeefster heeft in de loop van de procedure in appel ook problemen gemeld met boutverbindingen. Appellarbiters constateren dat die problemen her en der in de stukken in zeer beperkte mate zijn gemeld, bijvoorbeeld productie 216 figuur 1 op pagina 20 en productie 237 enkele foto's zonder toelichting, maar dat voor het eerst in bijlage 1 bij het rapport van Crawford van 15 april 2016, productie 311 ingediend op 21 april

2016, door middel van een fotorapportage van 2 maart 2016 concreet wordt gemaakt wat er aan de hand is/was. Appellarbiters zijn van oordeel dat die melding in de procedure te laat is. Ter zitting verklaarde opdrachtgeefster dat inmiddels zo niet alle dan toch het merendeel van de gebreken aan verbindingen met bouten zijn hersteld.

35. Daarenboven heeft te gelden dat appellarbiters van oordeel zijn dat deze boutverbindingfouten bij oplevering zichtbaar waren en dus redelijkerwijs toen al hadden moeten worden geconstateerd. Of die constatering had moeten worden gedaan in het kader van een opnemings bij de beëindiging van de overeenkomst op 10 januari 2012 dan wel bij de volgens opdrachtgeefster feitelijke oplevering van het werk nadien door een derde-aannemer in mei 2012 doet niet ter zake: in beide gevallen zijn de gebreken niet gemeld en zeker niet in de omvang als thans aan de orde. Reeds op die grond wordt de vordering, voor zover gebaseerd op boutverbindingen afgewezen. Voor zover de verwijzing naar de schadestaat zich ook uitstrekt over de schade door gebrekkige boutverbindingen, wordt het vonnis in eerste aanleg vernietigd en wordt die vordering alsnog afgewezen. Immers, door de ontbinding op 6 januari 2012 zijn de verplichtingen van aannemster tot nakoming vervallen, terwijl aannemster schadeplichtig wordt met betrekking tot de op dat moment bestaande en geconstateerde schade, voor zover die schade op dat moment was te constateren.

36. Dat ligt dus anders met betrekking tot de scheurvorming in de lassen: dat zijn gebreken die al wel aanwezig waren ten tijde van de ontbinding, alleen op dat moment redelijkerwijs nog niet waren te constateren. Voor de alsdan later gebleken schade kan opdrachtgeefster aannemster nog wel aansprakelijk houden. In zoverre faalt de grief en blijft de verwijzing naar de schadestaatprocedure in stand.

37. In feite gaat de discussie tussen partijen over de vraag of er sprake is van koudscheuren als gevolg van een verkeerde lastechniek (niet goed voorverwarmen van het constructiedeel voor aanvang van het lassen, dan wel te snel afkoelen van het constructiedeel na het lassen), of spanningscheuren als gevolg van een ondergedimensioneerde constructie (vastgelegd in een DO door opdrachtgeefster, ter verdere uitwerking door aannemster), of spanningscheuren ter plaatse van de aansluitende delen van de staven, dus in de knooppunten van de constructie, als gevolg van een onjuiste detaillering van de knooppunten van de constructie. Appellarbiters zijn van oordeel dat aannemster overeenkomstig het systeem van UAV-gc 2005 verantwoordelijk is voor het uiteindelijke bouwwerk en dat onvolkomenheden in het DO dan wel de gegevens van opdrachtgeefster tot bijbetaling hadden kunnen leiden en als meerkosten in rekening hadden kunnen worden gebracht. Het maakt dan niet meer uit of er sprake is van koude- of spanningscheuren; bij koudscheuren ligt het probleem bij de uitvoering door aannemster en bij spanningscheuren heeft ofwel aannemster niet gewaarschuwd of vastgesteld dat de constructie is ondergedimensioneerd, ofwel heeft aannemster verzuimd om de benodigde EEM berekeningen te maken van de aansluitingen van de staven van de constructie onderling, dus in de knooppunten van de constructie.

38. Het zelfde geldt ook voor de hefdeur. Aannemster heeft niet gewaarschuwd voor te grote vervormingen van de deur, dan wel heeft zij door foutieve maatvoering van de positie van de sheaveboxen een excentriciteit geïntroduceerd, waardoor horizontale krachten op de deur zijn gaan werken. Hierdoor zijn de segmenten van de deur vastgelopen in de geleidingen, waar te weinig toleranties zijn aangehouden om het optreden van deze horizontale krachten zonder problemen te kunnen opnemen. Voor de gevolgen van de beide hiervoor genoemde gebreken is aannemster hoe dan ook aansprakelijk. De grief faalt met uitzondering van de toewijzing van de schadevergoeding ter zake van boutverbindingen, die vernietigd wordt.

grief 4

Ten onrechte hebben arbiters in eerste aanleg overwogen dat er sprake was van verzuim en dat opdrachtgeefster het recht had de overeenkomst op 6 januari 2012 te ontbinden.

39. Uit de toelichting op deze grief blijkt dat deze ziet op de overwegingen in het vonnis in eerste aanleg onder 6j en k, 29 tot en met 35, 303 en 311. Overwegingen 6j en k betreffen feiten, zoals appellarbiters die hiervoor onder 14j en k hebben weergegeven. Uit de toelichting op de grief blijkt niet wat er onjuist zou zijn aan deze weergave van de feiten, zodat appellarbiters aannemen dat die weergave juist is. Arbiters in eerste aanleg overwogen dat aannemster ten onrechte in haar nadere plannings van 16 en 23 september 2011 de volgorde van het inhijzen van de hefdeur en het door opdrachtgeefster monteren van de bovenloopkranen heeft gewijzigd ten opzichte van eerdere door opdrachtgeefster aanvaarde plannings, althans had aannemster dit niet mogen doen zonder voorafgaand overleg met opdrachtgeefster. Arbiters in eerste aanleg achten het terecht dat opdrachtgeefster heeft verlangd dat de oorspronkelijke volgorde zou worden hersteld, zodat die volgorde ook geen reden voor termijnverlenging kon opleveren. Ook zijn de problemen met het inhijzen aan aannemster te wijten en vormen dus geen reden voor termijnverlenging. De ingebrekestelling van 2 januari 2012 tegen 8 januari 2012 voldoet aan de daaraan te stellen eisen, zodat opdrachtgeefster op 6 januari 2012, constaterend

dat aanneemster weigerde in het weekend van 7 en 8 januari 2012 te werken, terecht tot ontbinding van de overeenkomst kon overgaan. Opdrachtgeefster heeft daardoor schade geleden en mag die op aanneemster verhalen, aldus arbiters in eerste aanleg.

40. Aanneemster verwijst in de eerste plaats naar haar stellingen met betrekking tot de ontwerpverantwoordelijkheid en concludeert op grond daarvan dat in ieder geval de vertraging bij het inhijzen van de hefdeur niet voor haar risico komt. Appellarbiters hebben hiervoor overwogen dat dat wel het geval is, zodat zij naar die overwegingen hiervoor verwijzen. Vervolgens stelt aanneemster dat opdrachtgeefster bij het opstellen van het Addendum van 16 september 2011 uitdrukkelijk heeft verzocht om het inhijzen van de hefdeur naar voren te halen, zodat aanneemster aan dat verzoek van opdrachtgeefster heeft voldaan door het inhijzen van de hefdeur te plannen voor het monteren van de bovenloopkranen.

41. Appellarbiters overwegen dat aanneemster kennelijk de betreffende bepaling in het Addendum (productie 9) niet goed heeft begrepen. Onder artikel 5 lid 2 van het Addendum staat over de planning bepaald dat leveringen van aanneemster, waaronder hefsegmentdeur, portaal, hijshuis, zo ver mogelijk naar voren worden geschoven. Opdrachtgeefster wenste tijdens een door haar gepland feest in verband met de voorziene ingebruikname van de nieuwe hal tegelijkertijd met het te water laten van een schip in ieder geval de hefdeur zelf aan het publiek te kunnen tonen, nu door de termijnverlenging van 30 september naar 30 oktober 2011 de ingebruikname van de hal en het functioneren van een hefdeur niet kon worden getoond. Of aanneemster van deze bedoeling op de hoogte was, doet niet ter zake. Immers wordt niet van aanneemster gevraagd het inhijzen van de hefdeur naar voren te halen, maar alleen het leveren van die deur, die bij aanneemster op haar eigen werf werd geproduceerd. Daar heeft aanneemster aan voldaan en meer werd in het kader van de planning niet van haar gevraagd.

42. Aanneemster moet redelijkerwijs begrepen hebben wat de bedoeling was van de oorspronkelijke volgorde in de planning: eerst de bovenloopkranen monteren en dan pas de hefdeur inhijzen. De hefdeur zou ernstig in de weg hangen bij het manoeuvreren met de bovenloopkranen, zo die manoeuvres al mogelijk zouden zijn met een gemonteerde hefdeur. Schade aan bovenloopkranen of hefdeur zou moeilijk te voorkomen zijn. Aanneemster heeft daarom ten onrechte die volgorde in haar latere planning omgedraaid en opdrachtgeefster heeft terecht geëist dat aanneemster haar planning weer aan de oorspronkelijke volgorde zou aanpassen. Bovendien waren in de oorspronkelijke planning beide werkzaamheden voorzien vóór de oplevering van het gehele werk op 30 september 2011 en die oplevering is bij het Addendum verschoven naar 30 oktober 2011. Daarom moet de montage van de bovenloopkranen geacht worden te behoren tot het gehele werk, waarbij opdrachtgeefster als nevenaanneemster optrad en de coördinatie van de werkzaamheden van opdrachtgeefster als nevenaanneemster bij aanneemster berustte. Voor zover opdrachtgeefster onvoorziene vertraging zou ondervinden en veroorzaken bij haar werkzaamheden, zou daardoor voor aanneemster een recht op termijnverlenging kunnen ontstaan.

43. Dienaangaande stelt aanneemster dat opdrachtgeefster gedurende 24 dagen werkonderbrekingen veroorzaakte bij het monteren van de bovenloopkranen. Zij heeft die stelling niet verder onderbouwd. Opdrachtgeefster stelt dat het daarbij om beperkte en lokale onderbrekingen ging: als zij op meer dan 50 m hoogte bezig was met montagewerkzaamheden, dan mocht zich daaronder niemand bevinden om veiligheidsoverwegingen. Overal elders kon dan gewoon doorgewerkt worden. Die stelling is door aanneemster niet weersproken. Voorts heeft aanneemster niet aangegeven in hoeverre zij dit soort van onderbrekingen had kunnen en dus moeten voorzien in haar planning en in hoeverre haar planning door dit soort van onderbrekingen werd verstoord. Overigens blijkt evenmin uit de stukken dat aanneemster opdrachtgeefster heeft aangesproken op deze werkonderbrekingen, laat staan haar ter zake in gebreke heeft gesteld. Appellarbiters zijn daarom van oordeel dat de montagewerkzaamheden door opdrachtgeefster van de bovenloopkranen geen reden kunnen zijn voor termijnverlenging.

44. Dat betekent dat aanneemster de nadere contractuele opleveringsdatum van 30 oktober 2011 niet heeft gehaald en vanaf die datum van rechtswege in verzuim was, nu het over een fatale termijn gaat (§ 36 lid 5 UAV-gc 2005). Aan aanneemster komt daarom ook geen aanspraak op de contractuele bonus toe.

45. De tussen partijen overeengekomen korting zou na dertig kalenderdagen zijn maximum bereiken van ongeveer 10% van de oorspronkelijke aanneemsom, ofwel $10\% \times \text{€ } 8.014.000,00 = \text{€ } 801.400,00$. De boete was vastgesteld op $\text{€ } 26.713,00$ per kalenderdag, zodat aanneemster bij overschrijding van de opleveringsdatum met dertig kalenderdagen $30 \times \text{€ } 26.713,00 = \text{€ } 801.390,00$ aan boete zou verbeuren (artikel 16 van de overeenkomst). Dit laat onverlet het recht van opdrachtgeefster om daarvoor in de plaats haar daadwerkelijk geleden schade te vorderen. Arbiters in eerste aanleg hebben aan opdrachtgeefster de contractuele boete over dertig dagen toegewezen, ten onrechte gesteld op $\text{€ } 801.400,00$. Daarbij is overwogen dat alleen al door de

vertraging bij het inhijzen van de hefdeur de betreffende dertig dagen zijn verlopen. Appellarbiters hebben hiervoor overwogen dat aanneemster aansprakelijk is te houden voor de problemen bij het plaatsen van de hefdeur, dus is aanneemster ook aansprakelijk te houden voor de daardoor ontstane vertraging in de oplevering met meer dan dertig dagen. In zoverre faalt de grief.

46. Vergoeding van de volledige schade hebben arbiters in eerste aanleg aan opdrachtgeefster ontzegd. Die beslissing is geen onderwerp voor het principaal appel. Voor zover arbiters in eerste aanleg de boete over dertig dagen aan opdrachtgeefster hebben toegewezen, wordt het vonnis bekrachtigd. Voor zover het bedrag is vastgesteld op € 801.400,00 wordt het vonnis vernietigd en wordt opnieuw rechtdoende dat bedrag vastgesteld op € 801.390,00. In hoeverre in de plaats daarvan de werkelijke schade moet worden toegewezen, wordt in het incidenteel appel onder grief 7 beoordeeld.

47. Behalve tegen het verbeuren van de boete maakt aanneemster ook bezwaar tegen de ontbinding van de overeenkomst door opdrachtgeefster op 6 januari 2012. Zij meent dat zij niet tekort is geschoten in de nakoming van haar verplichtingen, althans dat die tekortkoming de ontbinding niet rechtvaardigt, althans dat sprake was van overmacht, zo begrijpen appellarbiters de stellingen van aanneemster ter zake. Appellarbiters zijn van oordeel dat alleen al door de overschrijding van de bouwtermijn vanaf 30 oktober 2011 tot 6 januari 2012 sprake is van een tekortkoming aan de zijde van aanneemster. Deze tekortkoming had op zich al kunnen leiden tot ontbinding van de overeenkomst gezien de ernst van de overschrijding. Opdrachtgeefster heeft echter steeds aanneemster de mogelijkheid geboden alsnog, zij het te laat, het werk functioneel op te leveren, dat wil volgens de Nota van Wijzigingen zeggen wind- en waterdicht, de vloer compleet vrij, opdrachtgeefster mag het gebouw in gebruik nemen (brandtechnisch akkoord).

48. Zo lang de hefdeur nog niet was geplaatst, kon aanneemster het gebouw niet verder winddicht maken, omdat door de open voorzijde alsdan met drie dichte zijden en een dicht dak het gebouw dreigde te worden opgeblazen. Vanaf 16 december 2011, toen de deur was geplaatst, bestond dat beletsel niet meer. Het verder afwerken van de gevels had vanaf dat moment een kwestie van enkele dagen kunnen zijn. Aanneemster stelt dat zij daarin verhinderd werd door het weer en met name de windkracht. Appellarbiters zijn van oordeel dat door de overschrijding van de bouwtermijn aanneemster zich zelf in de positie heeft gebracht dat zij met slechte weersomstandigheden te maken kreeg. Die weersomstandigheden kunnen dus geen overmacht voor aanneemster vormen.

49. Het moge zo zijn dat aanneemster in de dagen voorafgaand aan 6 januari 2012 herhaaldelijk op de weersomstandigheden, de te harde wind, heeft gewezen om aan te geven dat zij haar werk niet kon afmaken, op 6 januari 2012 zelf heeft aanneemster zonder voorbehoud aangegeven dat zij het weekend niet zou werken. Zij heeft daarbij dus met name niet het voorbehoud gemaakt dat enerzijds zij in de gaten zou houden of in de loop van het weekend wellicht betere omstandigheden zouden ontstaan die het haar mogelijk zouden maken alsnog verder te werken en zij heeft evenmin aangegeven dat zij, eventueel direct na de door opdrachtgeefster bij haar ingebrekestelling van 2 januari 2012 als uiterste datum genoemde 8 januari 2012, op 9 januari 2012, zodra het weer dat toeliet, met verdubbelde kracht aan de slag zou gaan, zodat het werk dan tenminste op die datum gereed zou zijn. Aanneemster heeft het erop aan laten komen en de ontbindingsbrief van opdrachtgeefster afgewacht alvorens zij met een voorstel kwam om dan alsnog op 9 januari 2012 verder te werken. Dat is naar het oordeel van appellarbiters te laat geweest om daar achteraf nog een oordeel naar redelijkheid en billijkheid van opdrachtgeefster te mogen verwachten. Naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid was het niet onaanvaardbaar dat opdrachtgeefster niet meer is ingegaan op het tardief gedane voorstel. Appellarbiters zijn daarom van oordeel dat arbiters in eerste aanleg terecht hebben geoordeeld dat opdrachtgeefster het recht toekwam het werk door een derde te laten voltooiën en de door het verzuim van aanneemster geleden schade op aanneemster te verhalen (overweging 35). De grief faalt.

50. Resumerend in het principaal appel zijn appellarbiters van oordeel dat het vonnis in eerste aanleg vernietigd dient te worden voor zover daarbij aan opdrachtgeefster wegens verbeurde boete € 801.400,00 is toegewezen en dat, opnieuw rechtdoende, aan opdrachtgeefster wegens verbeurde boete € 801.390,00 zal worden toegewezen, terwijl appellarbiters hun oordeel voor het overige aanhouden tot na de behandeling van de financiële grief.

51. Aanneemster heeft nog een financiële grief (grief 5) ontwikkeld tegen het vonnis, maar ter zitting is met partijen afgesproken dat appellarbiters eerst een vonnis op de principiële hoofdpunten zullen wijzen en eerst daarna de afzonderlijke financiële posten zullen behandelen en beoordelen, het aan partijen overlatend hun grieven en vorderingen aan de bindende oordelen in dit gedeeltelijk eindvonnis aan te passen. Dat betekent niet

dat die grieven alsnog kunnen worden uitgebreid en de vorderingen alsnog kunnen worden vermeerderd, want daar staan de beginselen van een behoorlijke procesorde aan in de weg. Beperking van grieven en vermindering van vorderingen mag altijd.

In incidenteel appel:

grief 1

Ten onrechte overwegen arbiters in eerste aanleg onder overweging 24: De problematiek met de hefdeur was naar het oordeel van arbiters veeleer gelegen in dynamische vervormingen van de hefdeur, waardoor deze bij het inpassen niet goed paste.

52. Opdrachtgeefster licht de grief toe met de stelling dat de door arbiters in eerste aanleg aangenomen dynamische vervorming een ontwerpfout zou kunnen zijn, terwijl volgens opdrachtgeefster uitsluitend sprake was van uitvoeringsfouten. Partijen hebben vervolgens onder aanvoering van vele deskundigenberichten hun gelijk op dit punt proberen aan te tonen.

53. Appellarbiters hebben hiervoor in principaal appel overwogen dat het aan aanneemster was om ervoor te zorgen dat het ontwerp van opdrachtgeefster met zijn eventuele onvolkomenheden tot een goed en deugdelijk resultaat zou leiden. Als er eventuele onvolkomenheden in dat ontwerp zouden zitten, dan zouden die onder omstandigheden kunnen leiden tot een recht op bijbetaling voor aanneemster. Aanneemster heeft zulks niet gesteld en ook niet gevorderd. Dat betekent dat aanneemster verantwoordelijk was voor het product, dat wil zeggen een hefdeur die zonder mankeren kon worden gemonteerd. Aanneemster heeft daar niet aan voldaan en is reeds daarom tekort geschoten in de nakoming van haar verbintenis op dit punt. Appellarbiters zijn dan ook van oordeel dat opdrachtgeefster geen belang heeft bij haar grief en wijzen deze af.

grief 2

Ten onrechte overwegen arbiters in eerste aanleg onder overweging 300: gezien die verwijzing zien arbiters evenmin termen aanwezig om aanneemster thans te bevelen om op de voet van artikel 1039 lid 4 Rv (lees: oud) juncto artikel 22 Rv documenten in het geding te brengen als vermeld in rechtsoverweging 13 in dit vonnis. Dat verzoek wordt dan ook afgewezen.

54. In de eerste plaats gaat opdrachtgeefster in op de als verwijt opgevatte opmerking van arbiters in eerste aanleg dat zij haar vordering ten aanzien van de schade door de lassenproblematiek te laat en daardoor te kort voor de mondelinge behandeling in eerste aanleg heeft onderbouwd, waardoor deze schade niet meer kon worden beoordeeld. Appellarbiters constateren dat deze toelichting berust op onjuiste lezing van het vonnis in eerste aanleg: nergens is iets te lezen over een verwijt. Arbiters in eerste aanleg constateren slechts dat de vordering te laat is onderbouwd om nog op een zorgvuldige manier te kunnen worden beoordeeld. Die constatering blijkt ook juist te zijn, nu opdrachtgeefster in hoger beroep een geheel andere vordering ter zake heeft ingediend dan zij aanvankelijk in eerste aanleg had berekend.

55. Opdrachtgeefster betwijfelt of aanneemster op de juiste wijze het lassen van de staalconstructie heeft uitgevoerd gezien met name de vorming van koudscheuren. Aanneemster heeft betwist dat er fouten zijn gemaakt bij het laswerk waardoor zich koudscheuren konden vormen. Voor het overige beroept zij zich op haar opschortingsrecht, zodat zij weigert de gevraagde documenten over te leggen zo lang opdrachtgeefster niet aan haar financiële verplichtingen heeft voldaan.

56. Opdrachtgeefster stelt nog dat aanneemster de betreffende documenten bij oplevering had moeten verstrekken. Door de ontbinding is het echter niet meer tot oplevering gekomen en de ontbinding heeft een einde gemaakt aan de verplichtingen van aanneemster, afgezien van eventuele ongedaanmakingsverplichtingen, maar de nakoming daarvan is door opdrachtgeefster niet gevorderd. Overigens verzuimt opdrachtgeefster te onderbouwen op grond waarvan de bedoelde documenten bij oplevering hadden moeten worden verstrekt. De grief faalt derhalve zijnde ongegrond.

grief 3

Ten onrechte overwegen arbiters in eerste aanleg in het vonnis onder overweging 82, 86, 316, 319 en 320: (volgt citaat).

57. Deze grief heeft blijkens de toelichting betrekking op de bankgarantie, die arbiters in eerste aanleg hebben beschouwd als een betaling op de vordering van opdrachtgeefster. Het betrof een bankgarantie van 10% van de aanneemsom, dus tot € 801.400,00. Opdrachtgeefster stelt deze bankgarantie eerst te hebben getrokken toen haar de lassenproblematiek bekend werd en daarmee de hoogte van de te verwachten schade. Zij beschouwt dus deze bankgarantie als een zekerheid voor de betaling van een deel van die schade. Door het bedrag van de getrokken bankgarantie te verrekenen met de overige vorderingen, verliest opdrachtgeefster haar toch al beperkte zekerheid tot vergoeding van de schade.

58. Appellarbiters nemen als uitgangspunt dat een bankgarantie dient als zekerheid voor de betaling van een toekomstige schuld. De bankgarantie wordt getrokken op het moment dat de schuld zich heeft gerealiseerd, de schuldenaar deze echter niet betaalt en daarom gebruik gemaakt wordt van de zekerheid. In het onderhavige geval heeft opdrachtgeefster echter de bankgarantie getrokken nog voordat de omvang van de beweerde schuld is komen vast te staan, laat staan dat aanneemster heeft geweigerd die schuld te betalen. Dat is niet de juiste gang van zaken. Arbiters in eerste aanleg hebben daarom terecht het trekken van de bankgarantie als een betaling gezien op datgene, wat al wel vaststond. De grief is dan ook ongegrond en faalt als zodanig.

grief 4

Ten aanzien van een aantal posten kan opdrachtgeefster zich niet vinden in het oordeel van arbiters in eerste aanleg en daartegen is onderhavige grief ook gericht.

grief 5

In het licht van hetgeen hiervoor onder grief 4 ter zake van de kosten van afbouw is gesteld, overwegen arbiters in eerste aanleg ten onrechte in overwegingen 176, 232, 279, 292, 316 en 319: (volgt citaat).

grief 6

Indachtig grieven 3, 4 en 5 dient aldus de eindafrekening zoals opgenomen onder overweging 316 herzien te worden, waarbij de reeds toegewezen kosten van afbouw ad € 735.513,86 in het totaal met een bedrag van € 481.966,71 vermeerderd dienen te worden en daarmee sluiten op een bedrag van in totaal € 1.217.480,57.

59. Voor deze grieven geldt hetzelfde als in principaal appel overwogen ten aanzien van grief 5: de beoordeling van financiële posten is aangehouden totdat partijen zich op hun positie hebben kunnen beraden naar aanleiding van dit gedeeltelijk eindvonnis. Appellarbiters houden hun oordeel ten aanzien van deze grieven dus eveneens aan.

grief 7

Arbiters in eerste aanleg hebben de gevolgschade van opdrachtgeefster ten onrechte niet (geheel) toegewezen.

60. Opdrachtgeefster stelt dat de gevolgschade van opdrachtgeefster bestaat uit kosten van afbouw, vertragingschade, onderzoekskosten, herstelkosten en verdere gevolgschade, waaronder de schade van de huurder van opdrachtgeefster. Ten aanzien van de kosten van afbouw verwijzen appellarbiters naar het overwogene onder de grieven 4, 5 en 6. Opdrachtgeefster vordert vergoeding van herstelkosten, onderzoekskosten en verdere gevolgschade. Dat heeft grotendeels betrekking op de schade door de lassenproblematiek. Appellarbiters hebben hiervoor in het principaal appel overwogen dat aanneemster aansprakelijk moet worden gehouden voor de lassenproblematiek en de schade die daarvan het gevolg is. De omvang van die schade is onderwerp van een schadestaatprocedure. Tot aan het arbitragereglement van 1 januari 2015 kende de Raad geen schadestaatprocedure en werd een dergelijke procedure behandeld als een nieuw geschil met inachtneming van hetgeen in het voorgaande vonnis is overwogen en bepaald. Zo ook hier. Opdrachtgeefster heeft, gebruik makend van de uitvoerbaar-bij-voorraadverklaring van het vonnis in eerste aanleg, inmiddels deze schadestaatprocedure bij de Raad aanhangig gemaakt. De behandeling daarvan is geschorst, lopende het onderhavige hoger beroep. Door dit vonnis komt vast te staan dat aanneemster aansprakelijk is voor de schade door de lassenproblematiek, zodat ook de schadestaatprocedure weer kan worden voortgezet. Ook de in de onderhavige appelprocedure ingestelde incidentele vordering tot schorsing van de uitvoerbaar-bij-voorraadverklaring eindigt door dit appelvonnis.

61. Ten aanzien van de in de schadestaat gevorderde schade moet wel worden opgemerkt dat nu in principaal appel is vastgesteld dat de schade in verband met tekortkomingen in boutverbindingen niet meer op aanneemster verhaald kunnen worden, deze kosten dus ook geen onderwerp van beoordeling in de schadestaat kunnen zijn. Verder moet ten aanzien van de aansprakelijkheid van aanneemster voor de schade rekening worden gehouden met het feit dat opdrachtgeefster zelf herstelwerkzaamheden heeft uitgevoerd aan de constructie. Ter zitting heeft zij verklaard dat er op sommige plekken wel vier of meer keren is hersteld, maar dat steeds scheurvorming ontstond door belasting van de constructie. Appellarbiters overwegen dat door herstelwerk, dat wil zeggen lassen herstellen op dezelfde locatie, de kwaliteit van de constructie vermindert: het staal wordt brosser en de sterkte loopt terug.

62. Opdrachtgeefster merkt nog op dat door EEM berekeningen is aangetoond dat de constructie is ondergedimensioneerd, dan wel de knopen onjuist gedimensioneerd of ontworpen zijn. Zij gaf ter zitting aan dat deze EEM berekeningen noodzakelijk waren om tot een goede detaillering van de constructie te komen. Appellarbiters overwegen met betrekking tot de omvang van de schade dat als opdrachtgeefster deze EEM berekeningen bij aanvang van de herstelwerkzaamheden had laten maken door haar constructeur, het herstel

in één keer goed uitgevoerd had kunnen worden zonder dat de kwaliteit van de staalconstructie terugloopt. Appellarbiters achten dan ook het toewijzen van schadevergoeding voor de volledige vervanging van de spanten disproportioneel.

63. Resteert in dit vonnis beantwoording van de vraag of in plaats van de boete de werkelijke verdragingschade moet worden toegewezen. Het gaat daarbij om een door opdrachtgeefster gevorderd bedrag van € 4.117.173,00. Arbiters in eerste aanleg hebben de eerste drie posten tot een totaal van (€ 489.816,00 + € 2.264.774,00 + € 636.810,00 =) € 3.391.400,00 afgewezen, omdat het daarbij ging om schade, die geleden was door een derde, de huurder van opdrachtgeefster, en niet was gebleken dat die schade in rekening gebracht was bij opdrachtgeefster en opdrachtgeefster deze schade ook daadwerkelijk aan de huurder had betaald, waarbij arbiters in eerste aanleg buiten beschouwing lieten dat opdrachtgeefster en huurder tot hetzelfde concern behoren. De overige schade achtten arbiters in eerste aanleg niet voldoende onderbouwd of niet voldoende causaal verbonden met de oorzaak.

64. Appellarbiters overwegen daarover dat de overeenkomst voorziet in een boete wegens te late oplevering, onverlet de mogelijkheid de werkelijke schade te vorderen. Overeenkomstig het bepaalde in artikel 6:92 lid 2 BW moet de boete beschouwd worden als een gefixeerde schadevergoeding. De schade is op het bedrag van de boete gefixeerd, omdat de omvang van de op het moment van het sluiten van de overeenkomst voorzienbare schade in de orde van grootte van de te verbeuren boete zou zijn. De werkelijke schade komt eerst voor vergoeding in aanmerking, als die werkelijke schade ten tijde van het sluiten van de overeenkomst niet te voorzien was.

65. De door opdrachtgeefster geleden huurschade was in ieder geval te voorzien bij het sluiten van de overeenkomst. De orde van grootte van die schade toont ook dat opdrachtgeefster zich daar bij het vaststellen van de omvang van de boete van bewust was, nu de huurdering (€ 745.000,00) slechts beperkt afwijkt van de maximum boete (€ 801.390,00). Dat de huurder alsdan ook andere schade lijdt in de vorm van inefficiencyverliezen, leegloop en extra andere kosten, was voor de huurder voorzienbaar. Voor zover die huurder een overeenkomst had met opdrachtgeefster dat zij vanaf een bepaalde datum het werk tot haar beschikking zou krijgen, had de huurder bij die overeenkomst een schadevergoedingsbeding/boetebeding kunnen opnemen. Dat is kennelijk niet gebeurd. Vervolgens heeft de huurder volgens de vaststellingsovereenkomst ter zake (productie 246) het werk gehuurd op 24 oktober 2011, op een moment dat reeds vaststond dat het werk niet tijdig ter beschikking zou komen. Uit niets blijkt dat opdrachtgeefster het werk op die bepaalde datum aan de huurder had moeten opleveren, dat de huurder bij niet gereed zijn van het werk schadevergoeding van opdrachtgeefster zou vorderen en dat de huurovereenkomst op 24 oktober 2011 gesloten moest worden. Daarmee blijft de schadevordering onvoldoende onderbouwd, zodat de grief faalt en het vonnis op dit punt wordt bekrachtigd.

grief 8

Als gevolg van het onjuiste oordeel van arbiters in eerste aanleg over de bankgarantie, in combinatie met het naar de schadestaat verwijzen van de lasproblematiek hebben ze vervolgens een onjuiste verdeling toegepast van de proceskosten.

66. Arbiters in eerste aanleg hebben aanneemster voor 75% en opdrachtgeefster voor 25% in de proceskosten veroordeeld, gelet op de mate van gelijk en ongelijk in principiële en in financiële zin en de aan de behandeling van de respectieve geschilpunten toe te rekenen proceskosten. Opdrachtgeefster acht zichzelf voor 100% principieel in het gelijk gesteld. Met uitzondering van het trekken van de bankgarantie is dat inderdaad het geval. Opdrachtgeefster erkent dat zij nog een bedrag aan aanneemster schuldig was ter zake van de werkzaamheden van aanneemster. Van die erkenning blijkt niet veel uit de processtukken in de eerste aanleg. Daarnaast zijn de kosten van de afbouw voor een substantieel deel afgewezen. De grief is dan ook ongegrond en faalt. De proceskosten van de eerste aanleg blijven in stand. (*Enz., enz., Red.*)

Noot

Inleiding

1. De hierboven weergegeven uitspraak kent een aantal juridisch interessante onderwerpen, waar ik reeds eerder in mijn bijdrage aan *Actualiteiten Bouwrecht*² bij heb stilgestaan (zoals de in deze kwestie toegewezen verwijzing naar de schadestaat, en de mogelijkheid van ontbinding op grond van de bouwtijdoverschrijding). Eén onderwerp belicht ik in het kader van deze noot meer in het bijzonder. Het betreft het oordeel van appellarbiters

over de (precontractuele) waarschuwingsplicht van de opdrachtnemer in het licht van de door hem op te stellen - in de termen van deze uitspraak - offerte, en de gevolgen van aanvaarding van die offerte door een opdrachtgever.

2. Het geschil heeft betrekking op een overeenkomst waarop de UAV-GC 2005 van toepassing zijn verklaard. De opdracht omvatte de ontwerp- en uitvoeringswerkzaamheden ten behoeve van een bovenbouw op een bedrijfsgebouw van opdrachtgeefster. Een belangrijk discussiepunt betrof de te realiseren (enorme) hefdeur, en de (eind)verantwoordelijkheid voor het ontwerp en de uitvoering daarvan. De opdrachtgever had een Definitief Ontwerp (DO) laten opstellen, dat vervolgens door de opdrachtnemer moest worden uitgewerkt naar een Uitvoeringsontwerp (UO).

Waarschuwingsplicht ter zake een door opdrachtgever opgesteld ontwerp

3. Uit de uitspraak in eerste aanleg is af te leiden dat er op dat punt meer aan de hand was. Reeds ten tijde van de totstandkoming van de overeenkomst bestond discussie over de vraag of de opdrachtnemer dit DO zou 'overnemen', en eventuele onvolkomenheden (vervolgens) in het UO eruit zou hebben gefilterd. Arbiters in eerste aanleg hadden geoordeeld dat de opdrachtnemer inderdaad de verantwoordelijkheid voor het DO had overgenomen. Hun oordeel was gebaseerd op de uitlating van de opdrachtnemer (in een e-mail) dat hij het DO zou controleren en onvolkomenheden daarin zou herstellen bij het UO tegen verrekening van meerkosten.³ Uit dit oordeel is af te leiden dat de opdrachtnemer volgens arbiters door het overnemen van het DO, en de tijdens de uitvoering blijvende problemen, zich niet meer op onvolkomenheden in dat DO (noch de daaraan ten grondslag liggende door de opdrachtgever gebruikte/verstrekte informatie) richting de opdrachtgever kon beroepen. De opdrachtnemer had dienaangaande bovendien geen, althans geen concludent voorbehoud gemaakt. Het door de opdrachtnemer ten tijde van het ondertekenen eenzijdig doorhalen van enkele woorden uit de Nota van Wijzigingen was onvoldoende.⁴

4. De opdrachtnemer is van het vonnis in eerste aanleg in appèl gekomen, en heeft tegen het hiervoor beschreven oordeel zijn 1e grief gericht. Grief 1 wordt behandeld in r.o. 16 – 27 van het appelvonnis.

5. In r.o. 16-18 herhalen appellarbiters kort de wederzijdse standpunt van partijen. Vervolgens bespreken zij r.o. 19-21 hetgeen in de UAV-GC 2005 is bepaald over de verantwoordelijkheid van de opdrachtgever voor wat betreft de door hem verstrekte informatie en de (inhoud van de) Vraagspecificatie. Ook bespreken zij de verantwoordelijkheid van de opdrachtnemer om de opdrachtgever te waarschuwen voor klaarblijkelijke fouten in de verstrekte informatie en de Vraagspecificatie.

6. Over de (precontractuele) waarschuwingsplicht en de deskundigheid van opdrachtnemers en opdrachtgevers is reeds veel geschreven, ook in dit tijdschrift, en vanuit verschillende invalshoeken.⁵ Ik zal daaraan niet veel aandacht besteden. Wel aan de wat mij betreft belangrijkste overwegingen uit het vonnis, zijnde r.o. 20 en 21.

7. In algemene termen wordt aangegeven hoe een UAV-GC-opdracht kan worden verstrekt met verwijzing naar de befaamde 'glijdende schaal'. Dit is juist, en niets nieuws. Ook nog te volgen is de overweging dat een opdrachtnemer moet waarschuwen voor klaarblijkelijke fouten, bij gebreke waarvan hij aansprakelijk is voor de schadelijke gevolgen van het schenden van die plicht.⁶ Dat onvolkomenheden in de informatie die leiden tot fouten in de offerte onder omstandigheden aanleiding kunnen geven tot bijbetaling is evenzeer juist.

8. Maar dan lijken appèlarbiters toch een wat bijzondere koers te varen als naar r.o. 21 wordt gekeken, waarbij de formulering mijns inziens ook nog wat aan duidelijkheid te wensen overlaat.

9. Want zodra de offerte is aanvaard en de opdrachtnemer aan de slag gaat, dient de opdrachtnemer het werk ongewijzigd te realiseren, ook als hij daarbij problemen ondervindt omdat de van de opdrachtgever ontvangen informatie onvolkomenheden bevat. Met andere woorden, zodra de overeenkomst tot stand is gekomen kan een opdrachtnemer richting de opdrachtgever geen beroep meer doen op onvolkomenheden die niet klaarblijkelijk waren?

10. Gelet op de gekozen, redelijk algemene formuleringen in r.o. 19-21 lijkt het oordeel van arbiters een "vastomlijnd" uitgangspunt van de UAV-GC te zijn. Dit is echter wat mij betreft geenszins het geval.

11. Het uitgangspunt van de UAV-GC is immers, en ook volgens appellarbiters, dat een opdrachtgever verantwoordelijk is voor zijn informatie etc., tenzij sprake is van klaarblijkelijke fouten (en tegenstrijdigheden) daarin waartegen een opdrachtnemer had moeten waarschuwen (zie par. 4 lid 7 UAV-GC). De onderhavige uitspraak lijkt die waarschuwingsplicht echter - al dan niet onbedoeld - te verruimen, hetgeen mijns inziens juist noch wenselijk is.

12. In het verlengde daarvan vraag ik mij af hoe de slotzin van r.o. 20 – *‘onvolkomenheden in de informatie die leiden tot fouten in de offerte kunnen onder omstandigheden aanleiding geven tot bijbetaling’* - moet worden gelezen in relatie tot r.o. 21. Betekent die slotzin nu toch, dat een opdrachtnemer zijn opdrachtgever kan aanspreken als in de - geaccepteerde - offerte een fout staat die het gevolg is van onvolkomenheden in de door de opdrachtgever verstrekte informatie?

13. Dat zou die zin wat mij betreft inderdaad moeten betekenen. Immers, de UAV-GC kennen een aantal bepalingen waaraan een opdrachtnemer dergelijke aanspraken op zijn opdrachtgever kan ontlenen. Dergelijke aanspraken leiden tot kostenvergoeding en/of bouwtijdverlenging, maar ook (betaling voor) een wijziging van het werk. Een opdrachtgever kan zelf ook ingrijpen op grond van par. 14 UAV-GC.

14. Ten aanzien van het ingrijpen van opdrachtgeverswege bevat de uitspraak van appellarbiters overigens een vreemde passage, en wel in r.o. 22. Aldaar wordt overwogen dat de opdrachtgever ongevraagd wijzigingen doorvoerde, hetgeen hij, zo lijkt het althans, volgens appellarbiters niet mag doen. Maar par. 14 UAV-GC geeft een opdrachtgever juist het recht om ongevraagd wijzigingen door te voeren. Of appellarbiters dan wellicht op het bepaalde in par. 14 lid 6 UAV-GC hebben gedoeld, is echter de vraag; lid 6 biedt een opdrachtnemer de mogelijkheid een wijziging te weigeren als dit - bijvoorbeeld - tot een onaanvaardbare verstoring van zijn werkzaamheden zou leiden.

15. Een treffend voorbeeld van een bepaling waaraan een opdrachtnemer aanspraken op zijn opdrachtgever kan ontlenen bij onjuiste informatie is par. 13 UAV-GC inzake de bodemgesteldheid. Het wil nogal eens voorkomen dat de door de opdrachtgever verstrekte bodemgegevens niet juist zijn, terwijl de opdrachtnemer aan de juistheid niet klaarblijkelijk behoefde te twijfelen. Het door de opdrachtgever op grond van die onjuiste gegevens opgestelde ontwerp zou dan dientengevolge best wel eens gewijzigd moeten worden. En voor de (consequenties van die) wijziging is de opdrachtgever wat mij betreft aansprakelijk.⁷

16. En verder, wat zijn de in de slotzin van r.o. 20 genoemde ‘fouten in de offerte’? Toch weer naar par. 13 UAV-GC. Gesteld dat een opdrachtnemer op basis van de door opdrachtgever verstrekte informatie in zijn offerte een bepaalde funderingsmethode heeft gekozen, die tijdens de uitvoering - dus na acceptatie van de offerte - niet realiseerbaar is omdat de door opdrachtgever verstrekte informatie onvolkomenheden bevat. Dan is er als zodanig geen fout in de offerte. Het gekozen funderingstype kan immers constructief volledig in orde zijn, maar gewoonweg in de praktijk niet kunnen worden gerealiseerd vanwege de onvolkomenheden in de verstrekte informatie. Dan zou een opdrachtnemer toch een aanspraak moeten hebben?⁸

17. Bovendien is wat mij betreft relevant dat de opdrachtgever een DO had opgesteld, dus een heel eind de UAV-GC-schaal was afgegleden naar een - de facto - traditionele opdracht. Van klaarblijkelijke fouten is dan nog minder snel sprake dan bij een door een opdrachtgever opgesteld Voorlopig Ontwerp (VO), dat nog een aantal slagen moet maken. En dan speelt nog niet eens mee, dat het werk in de onderhavige kwestie - zo lijkt het althans - één op één gegund is, en niet in de snelkookpan van een aanbestedingsprocedure werd verkregen.

18. Echter, de stelligheid waarmee in r.o. 21 in zijn algemeenheid lijkt te worden overwogen dat het na aanvaarding van de offerte voor een opdrachtnemer over is doet (toch) iets anders vermoeden in de door mij beschreven par. 13-situaties. En voor alle andere, vergelijkbare gevallen waarin sprake is van een andere dan klaarblijkelijke fout/onvolkomenheid in de door de opdrachtgever verstrekte informatie.⁹

Waarschuwingsplicht: ‘onvoorzienbare’ fouten

19. Met r.o. 27 lijken appellarbiters zich toch weer op de - in de jurisprudentie en literatuur - gebaande paden te bewegen. En terecht. Zij introduceren een nuancering, echter met ook hier een wat merkwaardige formulering. Appellarbiters overwegen dat de opdrachtnemer toch niet aansprakelijk is voor ‘onvoorzienbare fouten’ in het ontwerp, de uitgangspunten of de berekeningen, waartegen hij niet behoefde te waarschuwen. In dit concrete geval had de opdrachtnemer overigens niet aangetoond dat van dergelijke fouten sprake was.

20. Onvoorzienbare fouten zijn volgens appellarbiters fouten waartegen niet hoefde te worden gewaarschuwd, omdat de opdrachtnemer deze niet *‘vooraf had kunnen ontdekken’*. Op grond van de wet noch de UAV-GC bestaat een verplichting om te waarschuwen tegen dergelijke fouten. En die zou ook niet - via deze uitspraak - moeten worden geïntroduceerd.

21. Op deze manier wordt bovendien de indruk gewekt dat onvoorzienbare fouten synoniem zijn aan klaarblijkelijke fouten, of wellicht juist elkaars tegenhanger. Wat mij betreft is de woordkeus niet heel gelukkig. Klaarblijkelijk is iets anders dan onvoorzienbaar. Voorzienbaar brengt een bepaalde verwachting met zich. Anders gezegd, als je als opdrachtnemer - bijvoorbeeld - document a en b krijgt, moet/kun je ervan uitgaan dat zich fout c voordoet.

22. Tot slot is 'vooraf had kunnen ontdekken' een wezenlijke andere kwalificatie dan 'had behoren te ontdekken' dat in par. 4 lid 7 UAV-GC staat. Deze laatste term heeft een bepaald normatief karakter, in die zin dat de opdrachtnemer wordt aangesproken op zijn kennis en kunde.

Overnemen van (verantwoordelijkheid voor) ontwerp opdrachtgever

23. Dan rest nog de vraag of de specifieke omstandigheden van de onderhavige casus toch de overwegingen van arbiters hebben gevoed, ondanks de mijns inziens algemene formulering. Uiteraard hebben arbiters - ook - geoordeeld over de specifieke omstandigheden van dit geval. Wat ik bedoel te zeggen is, dat in deze zaak de opdrachtnemer nu juist het door de opdrachtgever opgestelde DO had 'overgenomen', en wel voorbehoudloos. In de ogen van appellarbiters bestaat bij het 'overnemen' toch wel een bepaalde nuancering, zo lijkt uit r.o. 27 voort te vloeien. In de kern overwegen arbiters dat met het overnemen van enig ontwerp dat door de opdrachtgever is opgesteld ook de fouten in dat ontwerp naar de opdrachtnemer overgaan, behoudens voor zover deze fouten onvoorzienbaar zijn.

24. Het verweer van de opdrachtnemer dat dit 'overnemen' geen overname van verantwoordelijkheid voor fouten in zich borg, wordt gepasseerd. Maar dit verweer is op zich wel begrijpelijk.

25. Zeker bij geïntegreerde contracten verlangen opdrachtgevers nogal eens dat een opdrachtnemer na gunning het door de opdrachtgever opgestelde ontwerp 'overneemt', 'tot het zijne maakt', 'de verantwoordelijkheid draagt', en varianten op dat thema. Juist bij een aanbestede opdracht is het lastig nee zeggen tegen dergelijke wensen (lees: eisen).

26. Wat neemt een opdrachtnemer dan over? Men zou kunnen betogen dat het overnemen op zich het overnemen van het DO zelf behelst teneinde dit verder uit te werken tot een UO, zoals in dit geval door de opdrachtnemer ook werd betoogd. Het is mijns inziens niet 'automatisch' zo dat op die manier ook fouten in het DO de facto fouten van de opdrachtnemer worden. Het hangt ook af van de formulering van de 'overnamebepaling', en of de opdrachtnemer een voorbehoud heeft gemaakt of niet. Dit laatste is bij aanbestede werken eigenlijk niet mogelijk, op straffe van uitsluiting, maar een vraag stellen, of eigenlijk zelfs een klacht indienen over die bepaling kan geen kwaad, sterker nog, verdient eigenlijk aanbeveling.

27. Verder ben ik van mening dat de hiervoor beschreven wens van een opdrachtgever tot het overnemen van (ontwerp)verantwoordelijkheid voor de door hem vervaardigde stukken, zoals een VO of DO, in de kern in strijd is met de systematiek van de UAV-GC. ¹⁰ Ja, een opdrachtnemer is onder de UAV-GC een ontwerpende bouwer, maar de verdeling van verantwoordelijkheden blijft. Zeker in het geval van een aanbesteed werk kan het op deze manier wegschrijven van verantwoordelijkheden onredelijke uitkomsten hebben, aangezien inschrijvers nog minder tijd en mogelijkheden hebben om de informatie van de opdrachtgever te doorgronden. En die positie wordt er niet beter op als de 'uitgangspunten' uit r.o. 20 en 21 van dit vonnis toch een bredere strekking mochten hebben en/of navolging vinden.

28. Een dergelijke wens zou bovendien tot gemakzucht bij een opdrachtgever kunnen leiden, aangezien de opdrachtnemer te zijner tijd toch de volledige verantwoordelijkheid overneemt. Of een overnamebepaling wordt opgenomen om het werk maar snel op de markt te zetten, omdat anders subsidieaanspraken misgelopen worden of verloren gaan. Hoewel dit nimmer in een concrete uitspraak is vastgelegd, heb ik over een aantal UAV-GC contracten geadviseerd en geprocedeerd waar het er toch echt alle schijn van had dat de opdrachtgever om die redenen een 'halffabricaat' in de markt had gezet.

29. En waarom wordt niet gekozen voor het in de markt zetten van enkel een Programma van Eisen c.q. Vraagspecificatie? Dan is het op zijn minst bepleitbaar dat een opdrachtnemer de (ontwerp)verantwoordelijkheid draagt, aangezien deze dan het overgrote deel van het (ontwerp)werk toch zelf moet doen. Naar mijn mening gebeurt dit niet omdat opdrachtgevers toch enigerlei mate van ontwerpkeuzes zelf willen maken, of ex par. 14 UAV-GC toch (nog) ingrijpen. Dat is hun goed recht, en past op zich ook binnen de (glijdende schaal van de) UAV-GC, maar dwing een opdrachtnemer vervolgens dan niet om fouten 'over te nemen'. Althans niet zonder een deugdelijke mogelijkheid om alles tegen het licht te houden, welke mogelijkheid eigenlijk nooit wordt geboden.

30. Dit laatste brengt mij tot slot weer bij r.o. 22. Daarin wordt overwogen dat de opdrachtnemer telkenmale bij de adviseurs van de opdrachtgever te rade ging en dat de opdrachtgever zich steeds met de uitvoering bemoeiden en ongevraagd wijzigingen doorvoerde; dit laatste aspect besprak ik al eerder in deze noot. Vervolgens oordelen appellarbiters dat die bemoeienis van de opdrachtgever *'ertoe kan leiden dat aannemster op die wijze niet meer ongeclausuleerd verantwoordelijk is voor het eindresultaat.'* Ook onder de UAV-GC is een opdrachtnemer nimmer *'ongeclausuleerd'* verantwoordelijk voor het eindresultaat. Overigens brak het door hem ondertekende addendum de opdrachtnemer in deze kwestie wat dit betreft wel op.

Conclusie

31. De onderhavige uitspraak moet wat mij betreft echt in het licht van de concrete feiten en omstandigheden van het geschil worden gezien. Een op het oog aanwezige ruimere strekking van de oordelen ter zake de waarschuwingsverplichting en de onvoorzienbare fouten zou onjuist zijn, en kan daaraan dan ook niet worden gegeven. Bovendien is het oordeel ten aanzien van wat uit de UAV-GC zou voortvloeien op onderdelen niet juist.

B.R. van Veen

-
- 1 Bard van Veen is werkzaam als advocaat bij Severijn Hulshof advocaten in Den Haag.
 - 2 Zie Actualiteiten Bouwrecht d.d. 24 november 2016 (<www.ibrtracker.nl (<http://www.ibrtracker.nl>)>).
 - 3 Zie RvA 22 oktober 2014, No. 34.139, r.o. 20-24.
 - 4 Zie RvA 22 oktober 2014, No. 34.139, r.o. 22.
 - 5 Vgl. bijv. R.G.T. Bleeker, 'UAV-GC 2005 (deel 1) - Over de uitleg van enkele conflictgevoelige paragrafen', in TBR 2014/114 ([/tbr/2014-114](http://www.ibrtracker.nl/docs/articles/2014/114)), en deel 2 in TBR 2014/129 ([/tbr/2014-129](http://www.ibrtracker.nl/docs/articles/2014/129)), G.J. Huith/M.R. van Rijkevorsel, 'Informatieverstrekking, de achilleshiel van de UAV-GC 2005', in TBR 2016/52 ([/tbr/2016-52](http://www.ibrtracker.nl/docs/articles/2016/52)), en R.G.T. Bleeker, W.J.M. Herber, B. van de Zijpp, *UAV-gc 2005. Over problemen bij het werken met geïntegreerde contracten*, Den Haag: Instituut voor Bouwrecht 2016.
 - 6 Vgl. Gerechtshof Amsterdam 10 september 2013 (ECLI:NL:GHAMS:2013:2858 (<http://deelink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:GHAMS:2013:2858>)).
 - 7 Zie ook R.G.T. Bleeker, W.J.M. Herber, B. van de Zijpp, t.a.p., p. 78.
 - 8 In r.o. 37 en 53 van het vonnis lijken appellarbiters dit toch wel te bevestigen.
 - 9 Opvallend is de op de website van de RvA bij deze uitspraak beschreven 'essentie', waarvan de 1e volzin luidt: *'Onder UAV-gc 2005 is aannemer verantwoordelijk voor de tijdige en deugdelijke oplevering van het werk ongeacht onvolkomenheden in het ontwerp van opdrachtgever.(...).'*
 - 10 De Commissie van Aanbestedingsexperts heeft in een tweetal adviezen overigens ook al duidelijk gemaakt dat van paritaire voorwaarden zoals de UAV-GC krachtens artikel 3.9C van de Gids Proportionaliteit in beginsel niet mag worden afgeweken; vgl. Advies 228 d.d. 4 juni 2015, en Advies 301 d.d. 22 januari 2016.

Deel dit artikel ([https://twitter.com/intent/tweet?text=nr. 5 - mei 2017%20TBR 2017-85
Waarschuwingsplicht opdrachtnemer voor fouten in verstrekte informatie en
vraagspecificatie&via=Instituut_BR&url=http://www.ibrtracker.nl/docs/articles/2017/mei/tbr-2017-85](https://twitter.com/intent/tweet?text=nr.5-mei-2017%20TBR-2017-85-Waarschuwingsplicht-opdrachtnemer-voor-fouten-in-verstreekte-informatie-en-vraagspecificatie&via=Instituut_BR&url=http://www.ibrtracker.nl/docs/articles/2017/mei/tbr-2017-85))
([https://www.linkedin.com/shareArticle?
mini=true&url=http://www.ibrtracker.nl/docs/articles/2017/mei/tbr-2017-85&title=nr. 5 - mei 2017%
20TBR 2017-85 Waarschuwingsplicht opdrachtnemer voor fouten in verstrekte informatie en
vraagspecificatie&source=IBR Tracker](https://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.ibrtracker.nl/docs/articles/2017/mei/tbr-2017-85&title=nr.5-mei-2017%20TBR-2017-85-Waarschuwingsplicht-opdrachtnemer-voor-fouten-in-verstreekte-informatie-en-vraagspecificatie&source=IBR+Tracker)) ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?
u=http://www.ibrtracker.nl/docs/articles/2017/mei/tbr-2017-85&t=IBR Tracker%20nr. 5 - mei 2017%
20TBR 2017-85 Waarschuwingsplicht opdrachtnemer voor fouten in verstrekte informatie en
vraagspecificatie](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.ibrtracker.nl/docs/articles/2017/mei/tbr-2017-85&t=IBR+Tracker%20nr.5-mei-2017%20TBR-2017-85-Waarschuwingsplicht-opdrachtnemer-voor-fouten-in-verstreekte-informatie-en-vraagspecificatie)) ([mailto:?subject=IBR Tracker Artikel delen&body=Ik vond dit artikel in IBR
Tracker:%0D%0Ahttp://www.ibrtracker.nl/docs/articles/2017/mei/tbr-2017-85](mailto:?subject=IBR+Tracker+Artikel+delen&body=Ik+vond+dit+artikel+in+IBR+Tracker:%0D%0Ahttp://www.ibrtracker.nl/docs/articles/2017/mei/tbr-2017-85))